

Waterschappen langs de Duurzaamheidsmeter

Naast de Lokale Duurzaamheidsmeter voor gemeenten en de Provinciale Duurzaamheidsmeter is er in 2011 op initiatief van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) een Duurzaamheidsmeter voor Waterschappen ontwikkeld en online beschikbaar gesteld. Deze Duurzaamheidsmeter biedt inzicht in en overzicht van de ambities en initiatieven, die een waterschap heeft op het gebied van duurzame ontwikkeling. Hoeveel zijn waterschappen met duurzaam inkopen? Zijn alle mogelijkheden voor de productie van duurzame energie in kaart gebracht? Is er al sprake van een uitgewerkt en functionerend MVO-beleid? Alle informatie en de resultaten zijn voor iedereen toegankelijk via www.duurzaamheidsmeter.nl/WDM.

DUURZAAMHEIDSMETER IN HET KORT

De Duurzaamheidsmeter is gebouwd op de fundamenteën van de Agenda voor de 21ste eeuw, opgesteld in 1992 tijdens de eerste VN-top over Milieu & Ontwikkeling in Rio de Janeiro, de 1e Earth Summit. Daar ligt de bakermat van de klimaatakkoorden, de millenniumdoelen en ook de huidige 'Green Deals'. Het instrument is vooral bedoeld als inspiratiebron voor bestuurders, ambtenaren en betrokkenen uit het maatschappelijk veld, om een vertaalslag te maken tussen de (inter)nationale duurzaamheidsagenda's en de praktijk van lokaal bestuur.

Eind jaren '90 zijn de eerste vragenlijsten van de Lokale Duurzaamheidsmeter ontwikkeld. In 2010 werd voor het eerst de Provinciale Duurzaamheidsmeter op de kaart gezet, met ondersteuning van het programma Leren voor Duurzame Ontwikkeling van het Agentschap NL. In 2011 heeft Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) ervoor zorggedragen dat er ook een versie voor de waterschappen is gekomen.

Duurzame ontwikkeling begint bij transparantie. Via www.duurzaamheidsmeter.nl zijn de vragen en resultaten voor iedereen toegankelijk. Gemeenten, provincies en dus ook de waterschappen vullen de vragenlijsten zelf in en kunnen zo nodig antwoorden actualiseren.

'Duurzaamheid is zo langzamerhand een soort containerbegrip geworden en de Duurzaamheidsmeter helpt om duurzaamheid beter verifieerbaar en controleerbaar te maken.'

Gedeputeerde Kersten van de provincie Limburg, Klimaatmagazine november 2010

ONTWIKKELING DUURZAAMHEIDSMETER VOOR WATERSCHAPPEN

De kern van de drie Duurzaamheidsmeters bestaat uit drie vragenlijsten, geënt op de drie pijlers van duurzame ontwikkeling: 'People', 'Planet' en 'Profit'. Bij het uitwerken van de versies voor provincies en waterschappen is hier een vierde vragenlijst 'Process' aan toegevoegd, gericht op de institutionele dimensie: het verankeren van duurzaamheid in de logica van PPP binnen de eigen organisatiecultuur.

Voor de ontwikkeling van de Duurzaamheidsmeter voor Waterschappen zijn de vragenlijsten van de provinciale versie als uitgangspunt genomen. Met behulp van een klankbordgroep, bestaande uit beleidsmedewerkers van HHNK en diverse andere collega's uit de waterschapswereld, zijn thema's aangepast en vragen toegespitst op de rol en mogelijkheden van de waterschappen. In de figuur een schematisch overzicht van het uiteindelijke resultaat: de opbouw van de Duurzaamheidsmeter voor Waterschappen.



Schematisch overzicht Duurzaamheidsmeter voor waterschappen

WATERSCHAPPEN LEGGEN DE LAT HOGER

Hoewel de takenpakketten van gemeenten, provincies en waterschappen van elkaar verschillen, komt een aantal ambities aardig overeen. Dit geldt met name voor de CO₂-uitstoot en energieverbruik en het verduurzamen van de inkoop. Waterschappen onderscheiden zich vooral in hun focus op duurzaam waterbeheer en het zoeken naar duurzame innovaties in de waterketen. Al tijdens de ontwikkeling van de vragenlijsten werd duidelijk dat waterschappen wat betreft duurzaamheidsbeleid, de lat hoger leggen, met name voor 'Planet', dan de andere overheden. De kennis van watersystemen en de zorg voor ecologische gezond water maakt waarschijnlijk dat bij de waterschapssector het gevoel van urgentie voor duurzame ontwikkeling sterker wordt gevoeld.

'De waterschappen geven steeds meer invulling aan maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Dat betekent dat zij bij keuzes over de wijze waarop zij hun doelen realiseren, aspecten van sociaal-culturele, ecologische en economische aard meewegen'.

Uit: Waterschapsspiegel 2010, hfst 8, p.43

Optie 1: Uitgebreide Schematische structuur Duurzaamheidsmeter voor Waterschappen

PROCES Accent op de institutionele dimensie van duurzame ontwikkeling – visie en strategie – instrumentarium – organisatiecultuur – transparantie en ontwikkeling		
PEOPLE Accent op de sociale dimensie van duurzaamheid	PLANET Accent op de ecologische dimensie van duurzaamheid	PROFIT Accent op de economische dimensie van duurzaamheid
Sociaal beleid <i>(voorbeeldrol)</i> – Bedrijfsethiek – Diversiteitsbeleid – Maatschappelijke betrokkenheid – Cultureel erfgoed	CO2 & Energie <i>(voorbeeldrol)</i> – klimaatbeleid – Klimaatvoetafdruk – Mobiliteitsbeleid – Synergie	Ketenverantwoordelijkheid <i>(voorbeeldrol)</i> – Duurzaam inkoopbeleid – Financiële diensten – Grondstoffengebruik
Burger participatie – Maatschappelijke dialoog – Burgerinitiatief – Toegankelijkheid – Verantwoord burgerschap	Natuur & Milieu – Waterkwaliteit – Watervervuiling – Biodiversiteit – Natuur- & milieueducatie	Duurzame economie – Kosten/baten Burgers/bedrijven – Industriële grootgebruikers – Bedrijventerreinen – Land- en Tuinbouw – Toerisme en recreatie
(Internationale) Samenwerking – Waterketens – Internationale samenwerking (kennisoverdracht)	Water & Ruimte – Waterbalans – Ruimtelijke ordening – Adaptatie	Innovatie – Kennisontwikkeling – Duurzame energieproductie – Terugwinning grondstoffen

Optie 2: Eenvoudige versie van schematische structuur DoW

Process		
People	Planet	Profit
Sociaal beleid	Reductie CO ₂ -uitstoot & Energieverbruik	Ketenverantwoordelijkheid
Burgerparticipatie	Natuur & Milieu	Duurzame Economie
(Internationale) Samenwerking	Water & Ruimte	Innovatie

DOEL VAN DE DUURZAAMHEIDSMETER: INSPIREREN, LEREN EN UITDAGEN

Duurzame ontwikkeling begint met transparantie over waar je staat en waar je ambities in de toekomst liggen. De Duurzaamheidsmeter biedt hierin ondersteuning.

- Het geven van inzicht in en overzicht van de stand van zaken omtrent aansturing van duurzame ontwikkelingen.
- Benchmarking met collega's, leren van elkaar.
- Vergelijking van rol en prestaties van decentrale overheden (waterschappen, provincies, gemeenten) in het aansturen van duurzame ontwikkeling.
- Instrument om zich te profileren op het gebied van Duurzame Ontwikkeling.
- Uitstraling van een open, transparante overheid.

'Een goed instrument om verder te komen met duurzaamheid, omdat er mogelijkheden in staan waaraan de organisatie nog niet altijd gedacht heeft. Het maakt meer zelfbewust.'

*Esmee Vingerhoed, coördinator milieuprogramma HHNK
N.a.v. de pilot bij HHNK in 2011*

AANDACHT VOOR LAGERE OVERHEDEN TIJDENS RIO+20

Van 20 tot 23 juni 2012 zal de 3e Earth Summit (in de volksmond Rio+20) plaatvinden, wederom in Rio de Janeiro. Voor de derde keer komen wereldleiders bij elkaar om Agenda 21 tegen het licht te houden en plannen te maken voor de komende 10 jaar. De focus zal liggen op twee onderwerpen:

- Een groene economie in de context van duurzame ontwikkeling en het uitbannen van armoede.
- Het institutionele framework voor duurzame ontwikkeling.

Deze 3e Earth Summit is de aanleiding om dit jaar een extra tussenstand op te maken van de drie Duurzaamheidsmeters. Tot 1 mei 2012 biedt FairBusiness, het bureau dat de coördinatie en helpdesk voor de Duurzaamheidsmeter verzorgt, de gelegenheid aan gemeenten, provincies en waterschappen om de vragenlijsten in te vullen of de huidige antwoorden te actualiseren.

De eindresultaten zullen aan de Nederlandse delegatie worden meegegeven, met aanbevelingen om de rol van decentrale overheden in het aansturen van duurzame ontwikkeling tijdens Rio+20 te benadrukken.

*Martha Klein en Manuela Hoogstraaten,
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier*